

познавательной самостоятельности студентов вуза / С.П.Иванова // Высшее образование сегодня. – 2009. – №4. – с.74-76.

2. Иванова С.П. Теоретико-методологические основы психолого-педагогической поддержки личностного саморазвития студентов в вузе: монография / Светлана Павловна Иванова. – Якутск, 2008. – 72с.

*В.В.Іванова,
канд. пед. наук,
Криворізький ДПУ*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Стаття посвячена вопросу формування творческих качеств студентів. Рассматриваются условия формування творческих качеств в условиях профессиональной подготовки.

Ключевые слова: творчество, творческие качества, условия формування творческих качеств.

Стаття присвячується питанню формування творчих якостей студентів. Розглядаються умови формування творчих якостей в умовах професійної підготовки.

Ключові слова: творчість, творчі якості, умови формування творчих якостей.

This article deals with the question of formation of students' creative abilities. The author shows the specific conditions of students' creative abilities forming during professional training.

Key words: creativity, creative abilities, conditions of forming of creative abilities.

Виконання соціального замовлення в підготовці творчої особистості сполучене з подальшим підвищенням рівня готовності педагогічних кадрів до творчої професійної діяльності. Визначальними характеристиками сучасного працівника є його творчі якості, критичне мислення й готовність нестандартно вирішувати професійні завдання.

У теперішній час у зв'язку з підвищенням людського фактора в новому демократичному суспільстві зростає інтерес до формування творчих якостей майбутнього вчителя.

Критичний аналіз якості підготовки вчительських кадрів і рівня їхньої готовності до професійної діяльності підтверджує необхідність кардинальних змін у системі навчання вищої школи. Проблема модернізації вищої педагогічної освіти сполучена з

підвищенням рівня професійної готовності майбутніх педагогів до практичної діяльності й створенням умов, у яких студенти виступали б суб'єктами творчої, пізнавальної діяльності, активними учасниками навчальної роботи, суб'єктами освітнього процесу й професійного росту. У зв'язку із цим необхідні нові підходи до реалізації навчального процесу у вищій школі на творчих засадах.

Пріоритетними напрямками у формуванні особистості вчителя на сучасному етапі становлення національної вищої школи є розвиток творчих якостей, творчої уяви, інтуїтивного мислення, оригінальних способів дії, відходу стандартних шаблонів тощо. Тільки володіючи цими навичками майбутні педагоги зможуть змінити характер сучасної освіти відповідно до соціального замовлення на розвиток творчих якостей особистості учня.

На сьогоднішній день у педагогіці ще недостатньо створено діючих методик і умов вивчення і керування процесом формування творчих якостей особистості. До основних труднощів, що виникають у цій справі, можна віднести те, що предметом педагогічної творчості є жива людина, і до того ж творча діяльність кожної особистості оригінальна і неповторна.

Основою для формування творчої діяльності виступають творчі якості. Вони формуються та розвиваються в умовах творчої педагогічної діяльності вчителя.

Проблема творчих якостей особистості розглядається у роботах філософів (Є.Басін, М.Бердяєв, Д.Говорун), психологів (Д.Богоявленська, Л.Божович, Л.Виготський, О.Галін, В.Кузін, А.Маслоу, Я.Пономарьов, С.Рубінштейн, Н.Талізін, Б.Теплов), педагогів (Є.Антонович, В.Бутенко, І.Зязюн, Б.Ліхачов, С.Мельничук, Б.Неменський, О.Рудницька). Аналіз наукової літератури з означеної проблеми показує, що вчені досліджували різні аспекти творчих якостей. Одночасно вдалося виявити ряд суперечностей, які мають місце у галузі формування творчих якостей учителя. Передусім між потребами розвитку творчих можливостей особистостей учнів та недостатнім рівнем підготовки до такої діяльності педагога; між потребами суспільства у розвитку творчої особистості вчителя та недостатньою розробленістю педагогічних технологій формування у нього відповідних якостей та вмінь. Розв'язання вказаних суперечностей окреслює ряд проблем: у чому полягає творчий процес і які етапи його становлення; якою має бути структура творчих якостей

особистості майбутнього вчителя; якими є педагогічні умови формування творчих якостей та умінь майбутніх учителів.

Творчими якостями є такі особистісні утворення, які спонукають студентів до постійного творчого пошуку, необхідності оволодіння творчими вміннями, результатом чого є створення особистості, яка наділена творчими здібностями, має фундаментальні знання та практичні вміння, спроможна до інноваційної діяльності.

Серед творчих якостей майбутніх учителів важливого значення набувають, передусім, творчий склад мислення; сміливість уяви і фантазії; емпатія; натхнення; інтуїція; оригінальність, відхід від шаблону; внутрішня свобода, впевненість у собі; потреба у творчому самовираженні; витримка, воля, терплячість; самостійність і відповідальність; вимогливість; чесність, ширість, скромність; чуйність і тактовність; прагнення до самоствердження, тощо.

У своєму дослідженні ми спирались на діяльнісний підхід у розумінні творчих якостей (А.Леонтьєв, К.Платонов, В.Крутецький, А.Кидрон, Н.Кузьміна та інші). Порівнявши роботи різних дослідників, ми зазначили, які з творчих якостей особистості є основними для педагога:

- абстрагування – здатність, відволікаючись від несуттєвого, утворювати абстрактні поняття;
- емоційна стійкість, що забезпечує витримку;
- здатність до ідентифікації себе з іншими;
- гнучкість мислення – здатність переключатися з однієї розумової операції на іншу;
- легкість генерування ідей – здатність створювати нові ідеї;
- критичність мислення – здатність контролювати інформацію, що надходить; нешаблонне мислення;
- професійно-педагогічне мислення, тобто таке мислення, що дозволяє проникати в причинно-наслідкові зв'язки педагогічного процесу, аналізувати свою діяльність, шукати науково обгрунтоване пояснення успіхів і невдач, передбачати результати роботи;
- перенос досвіду – здатність використовувати засвоєнні зразки діяльності в новій ситуації;
- здатність розвивати ідею – уміння всебічно проробити ідею;
- творча уява – здатність створювати нові комбінації досвіду;

- почуття проблеми – здатність самостійно бачити і ставити проблеми.

Володіючи такими якостями, педагог зможе легко та ефективно вирішити будь-яку проблему, що виникає під час педагогічного процесу. Ці якості характерні для людини, здатної до самовдосконалення, вони допоможуть адаптуватися до будь-яких умов роботи, що постійно змінюються.

Поряд з оволодінням творчими якостями не можна недооцінювати роль професійних знань педагога. “Професійні знання педагога...спрямовані на становлення зрілої людини, виконують функції формування її як суб'єкта пізнання, спілкування і праці, виховують у неї ціннісні відносини до людей, світу і діяльності, служать розвитку природних задатків, у тому числі і творчих” [1]. З цього випливає, що використання творчих якостей педагога спрямоване не на повторне відкриття для себе загальновідомих педагогічних прийомів, а на розробки, які будуть носити елементи новизни, більш ймовірні при наявності глибоких знань з предмету. Тому вони мають велику практичну і соціальну значимість.

Виділимо оптимальні педагогічні умови, що впливають на формування творчих якостей майбутніх учителів:

- залучення студентів у творчу діяльність професійно-педагогічної спрямованості;
- наявність у студентів позитивного ставлення і стійкої потреби, як мотиву, до творчої діяльності;
- чітке уявлення студентами особливостей, змісту, засобів, форм і методів творчої діяльності вчителя;
- забезпечення створення гуманістичних взаємин у мікрогрупі, атмосфери загальної зацікавленості у виконанні творчих функцій;
- своєчасна діагностика рівнів розвитку майбутніх учителів творчих якостей і умінь організувати не тільки свою, але й діяльність своїх вихованців;
- чітке уявлення типових труднощів, що зустрічаються у творчій діяльності вчителя, і здатність вибрати оптимальні способи їхнього подолання;
- професіоналізація підготовки студентів до творчої діяльності;
- стійка потреба майбутніх педагогів у систематичній роботі над собою на шляху удосконалення своїх творчих якостей.

Учитель, як суб'єкт педагогічної творчості, повинен бути сформований як творча індивідуальність, яка включає в себе творче мислення і здатність до творчої діяльності. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури (роботи Ю.Азарова, Ю.Бабанського, О.Бодальова, В.Загвязінського, І.Зязюна, В.Кан-Калика, Н.Кичук, Н.Кузьміної, Л.Лузіної, М.Нікандрова, М.Поташника, В.Сластьоніна та ін.) можна сформулювати найважливіші якості вчителя, що сприяють успішній творчій діяльності:

- здатність до нестандартного рішення;
- пошуково-проблемний стиль мислення;
- уміння створювати проблемні, нестандартні навчальні й виховні ситуації;
- оригінальність у всіх сферах своєї діяльності;
- творча фантазія, розвинена уява.

Формування творчих якостей – процес динамічний. Як відомо, творчі якості можуть бути розвинені лише в діяльності, яка потребує нестандартних рішень та дій. В основі розвитку творчих якостей студентів лежить оволодіння теорією педагогічної науки, методичними знаннями і безпосередня практична діяльність під час педагогічної практики та лабораторно-практичних занять.

Для успішного формування творчих якостей необхідно розробити методику розвитку творчої діяльності студентів, що передбачає зміни характеру, змісту, методів підготовки студентів до виконання творчих функцій; систему завдань, яка ґрунтується на принципах диференціації та індивідуалізації з урахуванням можливостей та творчих якостей майбутніх педагогів, сукупності умов і засобів, що забезпечують активність при включенні студентів у ситуації професійного вибору і практичних дій.

Однією з необхідних умов для розвитку творчої особистості вчителя, розкриття його творчого потенціалу є цілеспрямована і систематична робота із самоосвіти.

Творчий учитель необхідний сучасній школі. Адже відомо, що лише у творчого вчителя можуть бути творчі учні. Тож, якщо творчій особистості вчителя, розвитку його творчих якостей приділяється належна увага в навчальному закладі, створюються відповідні умови для саморозвитку в творчому плані, для вияву своїх творчих якостей, підтримуються творчі спроби вчителя, то такий підхід відкриває

можливість перед учителем проявити себе в повній мірі як творчій особистості.

Творча діяльність є найвищим рівнем людської діяльності, бо лише на основі творчості можливий суспільний поступ. Тому формування творчої особистості у навчальних закладах є найважливішим завданням, яке має визначити напрямки освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Гинеценский В.И. Знания как категория педагогики / Владислав Ильич Гинеценский – ЛГУ, 1989. – 144 с.
2. Кондрашова Л.В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності / Лідія Валентинівна Кондрашова. – К: Вища школа, 1987. – 54 с.

*О.В.Невмержицька,
к.п.н., доцент
Дрогобицького ДПУ
імені Івана Франка*

**РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА**

Стаття присвячена питанням формування особистості, здатної творчо мислити та приймати нестандартні рішення. Обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють розвитку креативності майбутнього вчителя.

Ключові слова: творчість, творче мислення, творча діяльність.

Статья посвящена вопросам формирования личности, способной творчески мыслить и принимать нестандартные решения. Обосновано педагогические условия, которые содействуют развитию креативности будущего учителя.

Ключевые слова: творчество, творческое мышление, творческая деятельность.

Професія педагога завжди мала велике соціальне значення, бо вчитель, вихователь формує людську особистість, а відтак творить майбутню державу. Найважливішою особливістю педагогічної професії є її творчий характер. Адже лише творчий педагог здатний побачити й розвинути задатки учнів, підтримати їх у прояві нешаблонних дій. Творчий педагог уміє приймати оригінальні рішення, використовує новаторські форми і методи